30/09/2026

Τα εγκαίνια του Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων «Βυζαντινή Καστοριά»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Καστορίας

Τη Δευτέρα 28 Σεπτεμβρίου 2026 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Ιεράς Μητροπόλεως Καστορίας, υπό τον τίτλο «Βυζαντινή Καστοριά», στο κτίριο επί της οδού Μητροπόλεως 70.

Το νέο Γραφείο αποτελεί μια προσπάθεια ανάδειξης της εκκλησιαστικής κληρονομιάς της πόλης και της ευρύτερης περιοχής. **Οι 52 βυζαντινοί και μεταβυζαντινοί ναοί της Καστοριάς**, στους οποίους προστίθενται και τα άλλα εκκλησιαστικά μνημεία της επαρχίας της, με την αρχιτεκτονική, τις αγιογραφίες και τις εικόνες τους, συνθέτουν έναν πλούτο ανεκτίμητης αξίας. Σκοπός του

Γραφείου είναι να βοηθήσει τους προσκυνητές και τους επισκέπτες να γνωρίσουν αυτόν τον πλούτο με τρόπο οργανωμένο και ουσιαστικό, με σεβασμό στον ιερό χαρακτήρα των μνημείων.

Τον αγιασμό τέλεσε ο Σεβασμιώτατ**ος Μητροπολίτης Ιλίου, Αχαρνών και Πετρουπόλεως κ. Αθηναγόρας,** Πρόεδρος του Συνοδικού Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος, συμπαραστατούμενος από τον Γενικό Αρχιερατικό Επίτροπο Πρωτοπρ. π. Ελευθέριο Συτιλίδη και από τον Διάκονο π. Νικόδημο.

Παρόντες ήταν η Βουλευτής Καστοριάς κ. Μαρία Αντωνίου, η θεματική Αντιπεριφερειάρχης Δυτικής Μακεδονίας, αρμόδια για θέματα Γούνας, κ. Όλγα Τράσια, ο Αντιδήμαρχος Πολιτισμού του Δήμου Καστοριάς κ. Αλέξανδρος Μακρίδης, οι πρώην Βουλευτές Καστοριάς κ. Ζήσης Τζηκαλάγιας και κ. Ολυμπία Τελιγιορίδου, ο Διοικητής του 15ου Συντάγματος Πεζικού, Συνταγματάρχης κ. Δημήτριος Δήμου, η Διευθύντρια της Διεύθυνσης Αστυνομίας Καστοριάς, Ταξίαρχος κ. Πολυξένη Μπακλέση, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Δημοτικής Κοινότητας Καστοριάς Θεόδωρος Μαλεγκάνος, οι Διευθυντές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης κ. Αναστάσιος Ξανθόπουλος και κ. Ευγενία Μαρνέρη, ο Πρόεδρος του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου κ. Χαράλαμπος Καραταγλίδης, ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Ξενοδόχων Καστοριάς κ. Ηλίας Αναστασίου, ο Τεχνικός σύμβουλος της Ιεράς Μητροπόλεως κ. Δημήτριος Παππάς, ο Νομικός σύμβουλος κ. Ηρακλής Κίτσος, εκπρόσωποι άλλων φορέων, τοπικοί δημοσιογράφοι, καθώς και πολίτες της Καστοριάς.

Μετά τον αγιασμό, τον λόγο έλαβε **ο Αρχιμ. π. Στέφανος Σχοινάς,** ο οποίος μίλησε εισαγωγικά για το γεγονός και την σημασία του Γραφείου που εγκαινιάστηκε, και ανέγνωσε τους χαιρετισμούς που απέστειλαν οι εκπρόσωποι της Πολιτείας: η Υπουργός Τουρισμού κ. Όλγα Κεφαλογιάννη, η Υφυπουργός Τουρισμού κ. Άννα Καραμανλή και ο Γενικός Γραμματέας Θρησκευμάτων κ. Γεώργιος Καλαντζής.

Με γραπτό χαιρετισμό της, η Υπουργός Τουρισμού **Όλγα Κεφαλογιάννη** αναφέρθηκε στις προσκυνηματικές περιηγήσεις ως ευκαιρία ουσιαστικής γνωριμίας με την ιστορία, την πίστη και την πνευματική ταυτότητα κάθε τόπου. Επισήμανε τη συμβολή τους σε μια ήπια, βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους, στάθηκε στον ιδιαίτερο πλούτο των βυζαντινών ναών της Καστοριάς και αναφέρθηκε στη συνεργασία του Υπουργείου Τουρισμού με την

Εκκλησία για την ανάδειξη και προβολή των προσκυνηματικών διαδρομών.

Η Υφυπουργός Τουρισμού Άννα Καραμανλή, στον γραπτό χαιρετισμό της, ενέταξε την προσπάθεια της Καστοριάς στον ευρύτερο σχεδιασμό για τον προσκυνηματικό τουρισμό. Αναφέρθηκε στην επίσκεψή της στην περιοχή κατά τα Δ΄ Καραβαγγέλεια, στη συνεργασία της Εκκλησίας, του Υπουργείου και των τοπικών φορέων, καθώς και στις δυνατότητες που προσέφερε η ανάδειξη των εκκλησιαστικών μνημείων για την περιοχή.

Ο Γενικός Γραμματέας Θρησκευμάτων **Γιώργος Καλαντζής,** με γραπτό χαιρετισμό του, υπογράμμισε την αξία των ναών, των ιερών εικόνων και των μνημείων της Καστοριάς ως μέρους της πνευματικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της. Επεσήμανε ότι η γνωριμία με αυτή την κληρονομιά μπορούσε να συμβάλει και στην ανάπτυξη του τόπου, ενώ εξέφρασε την πρόθεσή του να επισκεφθεί την Καστοριά σε άλλη ευκαιρία.

Στη συνέχεια απηύθυναν χαιρετισμούς οι παρόντες Επίσημοι και εκπρόσωποι Φορέων.

Η βουλευτής Καστοριάς Μαρία Αντωνίου χαρακτήρισε τη δημιουργία του Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων αφετηρία μιας ευρύτερης προσπάθειας για την ανάδειξη του πλούσιου βυζαντινού και εκκλησιαστικού αποτυπώματος της Καστοριάς. Αναφέρθηκε στη σημασία του προσκυνηματικού τουρισμού για την ανάπτυξη της περιοχής και επισήμανε τη δυνατότητα σύνδεσης της Καστοριάς με τα Μετέωρα, ιδίως μετά την ολοκλήρωση του Ε65. Τόνισε την ανάγκη συνεργασίας της Μητροπόλεως, της αυτοδιοίκησης και των υπόλοιπων φορέων. Παράλληλα, μίλησε για τις προσπάθειες ανάδειξης και εκσυγχρονισμού σημαντικών μνημείων, όπως οι Ταξιάρχες, η Παναγία Μαυριώτισσα και η Μονή της Τσούκας, και διαβεβαίωσε ότι θα συνέχιζε να στηρίζει το όραμα του Μητροπολίτη για την Καστοριά.

Ο Αντιδήμαρχος Πολιτισμού κ. Αλέξανδρος Μακρίδης, εκ μέρους του Δημάρχου Καστοριάς, τόνισε ότι η περιοχή διέθετε σπουδαία πολιτιστική και εκκλησιαστική παρακαταθήκη και ανέφερε ως χαρακτηριστικά παραδείγματα την Παναγία Μαυριώτισσα, τον Άγιο Στέφανο, τους Αγίους Αναργύρους, την Παναγία Κουμπελίδικη και τους Ταξιάρχες. Επισήμανε ότι ο πλούτος αυτός άξιζε να γίνει ευρύτερα γνωστός και ότι ακόμη και οι ίδιοι οι κάτοικοι δεν είχαν συνειδητοποιήσει πλήρως την ιστορία του τόπου τους. Ζήτησε να ενώσουν τις

δυνάμεις τους η Εκκλησία, η Πολιτεία και η τοπική αυτοδιοίκηση, ώστε η βυζαντινή Καστοριά να προβληθεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Τέλος, διαβεβαίωσε ότι η προσπάθεια θα είχε τη συμπαράστασή τους.

Η Αντιπεριφερειάρχης κ. Όλγα Τράσια, εκπροσωπώντας την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, αναφέρθηκε στον θρησκευτικό και πολιτιστικό πλούτο της Καστοριάς. Επισήμανε ότι τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία αποτελούσαν πολύτιμη παρακαταθήκη και σημαντικό μέρος της ταυτότητας του τόπου. Τόνισε ότι οι πρωτοβουλίες για την ανάδειξη αυτής της κληρονομιάς μπορούσαν να φέρουν περισσότερους επισκέπτες σε επαφή με την ιστορία και τον πολιτισμό της Καστοριάς. Για τον σκοπό αυτό υπογράμμισε την ανάγκη στήριξης και συνεργασίας όλων των τοπικών φορέων και εξέφρασε την ευχή η δράση «Βυζαντινή Καστοριά» να συμβάλει στην προβολή της περιοχής.

Ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Ξενοδόχων **κ. Ηλίας Αναστασίου** αναφέρθηκε στη συνεργασία του Συνδέσμου με την Ιερά Μητρόπολη και στον στόχο, ο οποίος είχε τεθεί ήδη στο Βυζαντινό Φόρουμ του 2023, να καταστούν οι εκκλησίες της Καστοριάς επισκέψιμες τόσο για τους επισκέπτες όσο και για τους κατοίκους της. Ανέφερε ότι ο Σύνδεσμος παρουσίασε την προσπάθεια σε έκθεση στην Αθήνα μαζί με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και διαπίστωσε ενδιαφέρον από το κοινό. Εξέφρασε την ελπίδα να γίνει σύντομα το πρώτο βήμα για το άνοιγμα ορισμένων ναών, με αφορμή και την αναμενόμενη προσέλευση επισκεπτών το τριήμερο της 28ης Οκτωβρίου.

Έπειτα μίλησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καστορίας κ. Καλλίνικος, ο οποίος παρουσίασε το ιστορικό και το σκεπτικό για την ίδρυση του Γραφείου και τα βασικά σημεία της λειτουργίας του και εξέφρασε τις δέουσες ευχαριστίες.

Μετά τον Σεβασμιώτατο μίλησαν οι πρώην Βουλευτές Καστοριάς **κ. Ζήσης Τζηκαλάγιας** και **κ. Ολυμπία Τελιγιορίδου**, οι οποίοι χαιρέτισαν την έναρξη

λειτουργίας του νέου Γραφείου και δήλωσαν την συμπαράστασή τους.

Ο πρώην βουλευτής Καστοριάς Ζήσης Τζηκαλάγιας αναφέρθηκε στο Βυζαντινό Φόρουμ του 2023 και στα Δ΄ Καραβαγγέλεια, επισημαίνοντας ότι οι συζητήσεις αυτές ανέδειξαν την ανάγκη λειτουργίας του Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων. Τόνισε ότι το Γραφείο μπορούσε να συμβάλει στην ανάδειξη και την πρόσβαση στα μνημεία, στα αρχοντικά και κυρίως στους βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς ναούς της Καστοριάς. Υποστήριξε ακόμη ότι η νέα προσπάθεια μπορούσε να αποτελέσει αφετηρία για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Επισήμανε όμως ότι, για να συμβάλει ο τουρισμός ουσιαστικά στην τοπική οικονομία και στην αντιμετώπιση της δημογραφικής συρρίκνωσης, έπρεπε να αυξηθούν τόσο οι επισκέπτες όσο και οι ημέρες διανυκτέρευσής τους στην Καστοριά.

Η πρώην βουλευτής Καστοριάς Ολυμπία Τελιγιορίδου αναφέρθηκε στο βυζαντινό αποτύπωμα της περιοχής, το οποίο χαρακτήρισε πολιτιστική, θρησκευτική και εκπαιδευτική κληρονομιά. Επισήμανε ότι, παρά τη φήμη της Καστοριάς ως «Βυζαντινής Αρχόντισσας», η πόλη δεν είχε καταφέρει έως τώρα να αναδείξει με οργανωμένο τρόπο τους ναούς, τις εικόνες και την ιστορία της. Συνέδεσε αυτή την ανάγκη με την προβολή της περιοχής και τη δυνατότητα να κρατήσει τους κατοίκους της, ιδιαίτερα τους νέους. Θύμισε ακόμη το θερινό πανεπιστήμιο βυζαντινών σπουδών που πραγματοποιήθηκε στην Καστοριά το 2018, σε συνεργασία με το Άγιον Όρος, και φιλοξένησε βυζαντινολόγους από διάφορες χώρες. Ανέφερε ότι η προσπάθεια εκείνη δεν συνεχίστηκε και εξέφρασε την πεποίθηση ότι το νέο Γραφείο Προσκυνηματικών Περιηγήσεων μπορούσε να δώσει συνέχεια στην ανάδειξη της πόλης, με τη συνεργασία της Εκκλησίας, της Πολιτείας και των τοπικών φορέων.

Την εκδήλωση έκλεισε ο λόγος ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιλίου, Αχαρνών και Πετρουπόλεως κ. Αθηναγόρας. Στην ομιλία του στάθηκε ιδιαίτερα σε τρία σημεία:

Πρώτον, τόνισε ότι ο προσκυνηματικός χαρακτήρας μιας επίσκεψης έπρεπε να διακρίνεται από τον απλό τουρισμό: ο επισκέπτης μπορούσε να γνωρίσει τη λατρευτική ζωή, να συνδεθεί με τον τόπο και να επιστρέψει σε αυτόν ως

προσκυνητής. **Δεύτερον**, εξήγησε ότι οι ναοί, οι εικόνες και η εκκλησιαστική τέχνη εξέφραζαν τη θεολογία και την πίστη της Εκκλησίας, τις οποίες χρειαζόταν να γνωρίζει κανείς για να κατανοήσει τα μνημεία. **Τρίτον,** αναφέρθηκε στη δημιουργία του Γραφείου Προσκυνηματικών Περιηγήσεων και υποσχέθηκε να στηρίξει την προσπάθειά του, ώστε το παράδειγμά της να αξιοποιηθεί και από άλλες Μητροπόλεις.

Στη συνέχεια παρουσίασε την πορεία της συνοδικής προσπάθειας για τις προσκυνηματικές περιηγήσεις, τη συνεργασία των Μητροπόλεων και τη διοργάνωση σχετικών συνεδρίων. Μίλησε επίσης για τις δυνατότητες που προσέφεραν η καταγραφή και η ψηφιοποίηση των προσκυνηματικών τόπων και των εκκλησιαστικών μνημείων.

Τα εγκαίνια του Γραφείου «Βυζαντινή Καστοριά» σηματοδοτούν την έναρξη μιας οργανωμένης προσπάθειας για την ανάδειξη των εκκλησιαστικών μνημείων του τόπου και την ουσιαστική υποδοχή όσων επιθυμούν να γνωρίσουν την ιστορία, την τέχνη και την πίστη που αυτά διαφυλάσσουν.

Λόγος στά Ἐγκαίνια τοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας «Βυζαντινή Καστοριά»

- τοῦ Μητροπολίτου Καστορίας Καλλινίκου

Μετά τήν ἐνθρόνισή μου, καί πρίν ἔρθω στήν Καστοριά, ἐπισκέφθηκα τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ.Ἱερώνυμο καί τόν ρώτησα γιά τό πῶς θά χειριστῶ τό θέμα τῶν πολλῶν Βυζαντινῶν Μνημείων πού ἔχει ἡ Καστοριά, σέ σχέση μέ τίς Ὑπηρεσίες τῆς Πολιτείας καί τούς ἄλλους φορεῖς. Ὁ Μακαριώτατος μοῦ ἀπάντησε, ἐπαναλαμβάνοντας τρεῖς φορές τήν λέξη «Συνεργασία».

Ὅταν ἤρθα στήν Καστοριά, πολλοί παράγοντες καί πολλοί πολίτες, μοῦ ἔθεσαν τό θέμα τοῦ λεγομένου θρησκευτικοῦ τουρισμοῦ καί μοῦ ζητοῦσαν ὡς Μητροπολίτης νά ἐνδιαφερθῶ γιά τό θέμα.

Ἐν τῷ μεταξύ ἀπέκτησα καί προσωπική πείρα τοῦ πλούτου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Μνημείων, τῆς πολεοδομικῆς ὑποβάθμισής τους, ἀλλά καί ἀπό τῆς ἀνάγκης τῆς πόλεως καί τῆς ἐπαρχίας μας νά στραφεῖ πρός τήν ἀνάδειξη καί ἀξιοποίηση αὐτοῦ τοῦ πλούτου.

Ἔτσι, τό θέμα ἄρχισε νά μέ ἀπασχολεῖ μέ ἔνταση.

Ἡ πρώτη ἰδέα, πού ἦταν «φρέσκια», ἁπλή, καθαρή καί ἀνεπηρέαστη ἀπό προκαταλήψεις καί ἀγκυλώσεις, δέν ἔγινε ἀποδεκτή. Μέχρι σήμερα δέν ἔχει καταγραφεῖ ἕνα εὔλογο, κατά τήν ἄποψή μου, ἀντεπιχείρημα. Δυστυχῶς ὅμως, ἄλλοι λόγοι κυριάρχησαν, οἱ ὁποῖοι ἀνέστειλαν τήν πραγματοποίηση τῆς δημιουργικῆς ἐκείνης ἰδέας.

Αὐτό δέν μέ ἀπογοήτευσε, ἀλλά κινήθηκα πρός ἄλλες κατευθύνσεις. Δέν μποροῦσα νά κάνω διαφορετικά. Γιατί ἄν δέν δώσουμε ἐμεῖς σημασία στήν Βυζαντινή Καστοριά, τότε «οἱ λίθοι κεκράξονται»! Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἐάν δέν ἀσχοληθοῦμε μέ τό θέμα, θά μᾶς προσπεράσουν οἱ ἴδιες οἱ ἐξελίξεις καί θά κληθοῦμε νά ἀπολογηθοῦμε στίς νέες γενιές καί στήν ἱστορία.

Τό 2023 ἄλλωστε ἔγινε ἔρευνα ἀπό τόν Δῆμο Καστοριᾶς, πού ἔδειξε ὅτι οὐδείς σχεδόν ἐπισκέπτης της τήν ἐπισκέπτεται γιά τά Μνημεῖα της. Αὐτό σημαίνει ἤ ὅτι δέν ὑπάρχουν Μνημεῖα, ἤ ὅτι δέν τά ἔχουμε ἀξιοποιήσει.

Προφανῶς ἰσχύει τό δεύτερο.

Ἡ θεωρητική βάση

Στήν συνέχεια μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά μελετήσω τήν θεωρητική βάση τοῦ ἐγχειρήματος ἀνάδειξης τῆς Βυζαντινῆς Καστοριᾶς. Αὐτό ἔγινε μέ δύο πολύ σημαντικές ἐκδηλώσεις: Τό Βυζαντινό Φόρουμ (Ἰανουάριος 2023) καί τά Δ΄ Καραβαγγέλεια (Φεβρουάριος 2026).

Οἱ συμμετοχές δοκίμων καί εἰδικῶν εἰσηγητῶν στίς δύο αὐτές ἐκδηλώσεις καί τά σημαντικά Πορίσματά τους ἀποτελοῦν ὁδοδεῖκτες γιά τίς ἐνέργειές μας στήν προοπτική τῆς ἀνάδειξης τῆς Βυζαντινῆς Καστοριᾶς.

Παραθέτω ἐνδεικτικῶς κάποια ἀπό τά πολύ σημαντικά Πορίσματα.

Ἀπό τό Βυζαντινό Φόρουμ:

«- Το Φόρουμ ανταποκρίθηκε στο κοινό αίτημα όλων των παραγόντων της περιοχής για την ανάπτυξη του λεγομένου θρησκευτικού τουρισμού στην περιοχή μας, για την ανάδειξη του εν πολλοίς κρυμμένου πλούτου της πόλης και της Επαρχίας της Καστοριάς και για την ενεργοποίηση μιας εναλλακτικής μορφής

ανάπτυξης του τόπου.

–Η Καστοριά και η ευρύτερη περιοχή της έχει μια μοναδικότητα ως προς τον μεγάλο πλούτο βυζαντινών μνημείων.

–Τα βυζαντινά μνημεία έχουν μια «ταυτότητα», ένα «λόγο», ένα νόημα, δηλαδή οι κτήτορες και οι δημιουργοί τους εμπνεύστηκαν από την θεολογία της Εκκλησίας.

–Τα Βυζαντινά και Μεταβυζαντινά μνημεία της Καστοριάς παραμένουν «ζωντανά», δηλαδή εν λειτουργία, και η πνευματικότητά τους ικανοποιεί και τις ανάγκες των σύγχρονων ανθρώπων.

–Και η ευρύτερη περιοχή της Καστοριάς που πλαισιώνει την Βυζαντινή Πολιτεία της διαθέτει επίσης πνευματικό, πολιτιστικό, ιστορικό, αρχαιολογικό πλούτο που συνδυάζεται με το φυσικό κάλλος και της πόλης και της ενδοχώρας.

... – Η σύνδεση των μνημείων της Καστοριάς με άλλα μεγάλα προσκυνηματικά κέντρα, όπως με τα Μετέωρα και το Άγιον Όρος, είναι επιθυμητή και εφικτή.

–Η Καστοριά είναι μια Βυζαντινή Πολιτεία που μπορεί να αποτελέσει κέντρο για την μελέτη και ανάδειξη του Βυζαντινού Πολιτισμού.

... – Μεγάλες ιστορικές πολιτικές και εκκλησιαστικές προσωπικότητες συνδέονται με την Βυζαντινή Πολιτεία της Καστοριάς, όπως ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός, ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς κ.ά.

–Υφίσταται διάκριση μεταξύ τουρίστα και προσκυνητή, ως προς τα κίνητρα και την συμπεριφορά.

–Υφίσταται άμεση ανάγκη για προετοιμασία των κατάλληλων δομών για την περαιτέρω ανάπτυξη του Θρησκευτικού Τουρισμού.

–Είναι αρμοδιότητα και υποχρέωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και γενικότερα της Πολιτείας για έργα υποδομής σε προσκυνήματα και θρησκευτικά μνημεία.

–Τέθηκαν σημαντικές εφαρμόσιμες προτάσεις για την ανάπτυξη του Θρησκευτικού Τουρισμού...

–Το Φόρουμ δίνει το έναυσμα για την πραγματοποίηση σε ετήσια βάση Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινού Πολιτισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων στην Καστοριά.

... – Τέλος, εκφράστηκε η ευχή στα επόμενα συνέδρια να διευρυνθεί τόσο η θεματολογία όσο και το εύρος των εισηγητών, ώστε να συμβάλλουν δυναμικά στο να καταστεί η Καστοριά κέντρο έρευνας και μελέτης του βυζαντινού πολιτισμού στα Βαλκάνια γενικότερα».

Ἀπό τά Δ΄ Καραβαγγέλεια:

«... 2. Ἀναδείχθηκε ἡ ἀνάγκη γιά τήν ἀνασυγκρότηση τῆς Καστοριᾶς, μέ δημιουργία ὑποδομῶν γιά τίς προσκυνηματικές περιηγήσεις (θρησκευτικό τουρισμό).

3. Διαπιστώθηκε καί ἐκφράσθηκε δημοσίως ἡ κοινή θέληση καί τό ἐνδιαφέρον τῶν συνδιοργανωτῶν καί τῶν συμμετεχόντων Ὑπουργῶν γιά τήν ἀνάδειξη τῆς Καστοριᾶς ὡς «Βυζαντινῆς Ἀρχόντισσας» μέσα ἀπό τό τετράπτυχο: ἀνάδειξη, προβολή, πρόσβαση, λειτουργία τῶν ἐκκλησιαστικῶν μνημείων.

... 8. Ἀνακοινώθηκε ἡ ἵδρυση Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας, μέ δικό του Καταστατικό, μέ ἕδρα τό κτίριο τοῦ Κειμηλιαρχείου.

... 29. Ἀνακοινώθηκε ἡ δημιουργία ὁμάδας Ἱερέων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας, πρός πνευματική ξενάγηση τῶν προσκυνητῶν.

... Ἡ Ἱερά Μητρόπολη εὐχαριστεῖ γιά τά ἤδη ἐφαρμοσθέντα, θά ἐργασθεῖ γιά τήν πραγματοποίηση τῶν πορισμάτων καί θά παρακολουθεῖ στενά τήν ἐξέλιξη τῶν ὑπεσχημένων ἄχρι τῆς τελειώσεώς τους, ὥστε νά ἐπανέρχεται σέ κάθε περίπτωση εἴτε μέ διαπιστώσεις εἴτε μέ ἐκφράσεις εὐχαριστιῶν, κατά περίσταση».

Τά Πορίσματα αὐτά ἀποτελοῦν τήν θεωρητική πυξίδα δράσεώς μας στόν τομέα αὐτόν πού μελετᾶμε.

Τό Καταστατικό τοῦ Γραφείου

Συγχρόνως, ὡς Ἱερά Μητρόπολη, προετοιμαζόμασταν γιά τήν λειτουργία τοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων. Κατήρτισα Καταστατικό Λειτουργίας, τό ὁποῖο διαμορφωνόταν τά τρία αὐτά χρόνια ἀπό τό Βυζαντινό Φόρουμ μέχρι σήμερα.

Τό Καταστατικό ἔχει ἐν περιλήψει ὡς ἑξῆς:

Τό Γραφεῖο Ἐκκλησιαστικῶν Μνημείων-Ναῶν καί Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας (αὐτή ἡ ὀνομασία δόθηκε στήν ἀρχή) λειτουργεῖ ὡς συντονιστικό ὄργανο τῆς ΙΜΚ γιά τήν ἀνάδειξη, προβολή καί ἐπισκεψιμότητα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν της Μνημείων.

Τό Γραφεῖο Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων λειτουργεῖ ὑπό τήν ἐποπτεία τετραμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ἀπό τόν Μητροπολίτη ὡς Πρόεδρο, τόν Ἐφημέριο τοῦ Ἱεροῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Ἀρχιμ. π. Στέφανο Σχοινᾶ, τόν ἀρχαιολόγο Ἰωάννη Σίσσιου καί τόν Δημοτικό ὑπάλληλο σέ θέματα πολιτισμοῦ κ. Ἀνδρέα Κυπαρίσση, ἡ ὁποία Ἐπιτροπή συστήθηκε μέ Πράξη τοῦ Μητροπολίτου Καστορίας.

Οἱ κύριες ἑνότητες τῶν ἁρμοδιοτήτων του εἶναι οἱ ἑξῆς (ἀναφέρονται ἐδῶ ἐπιγραμματικά, ἐνῶ ἡ κάθε ἑνότητα ἀναλύεται σέ ὑποενότητες καί ὑποκεφάλαια):

Α. Παρακολούθηση Κατάστασης Μνημείων
Β. Ἐνημέρωση καί προβολή
Γ. Μέριμνα γιά τήν πρόσβαση
Δ. Συνεργασία μέ τήν Ἐκπαιδευτική Κοινότητα
Ε. Ἱεραποστολή
ΣΤ. Παρακολούθηση τῆς ἀσφάλειας τῶν Μνημείων
Ζ. Ἐκδόσεις-Ἐκδηλώσεις
Η. Συνεργασία μέ τούς κατάλληλους Φορεῖς γιά τήν πραγματοποίηση τῶν ἀνωτέρω
Θ. Ἀξιολόγηση καί ἀνατροφοδότηση ἐνεργειῶν

Τό κτίριο τοῦ Γραφείου καί ἡ ὑπάλληλος

Τό Γραφεῖο ἔχει ἕδρα, προσωρινῶς, τό κτίριο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐπί τῆς ὁδοῦ Μητροπόλεως ἀρ. 70, ὅπου βρισκόμαστε σήμερα.

Ὑπεύθυνη ὑπάλληλος τοῦ Γραφείου ὁρίζεται ἡ κ. Μαρία Τοτοῦ, Καθηγήτρια, ἡ ὁποία θά ἐργασθεῖ γιά ἕναν τοὐλάχιστον χρόνο μέ ἀπόσπαση ἀπό τό Ὑπουργεῖο Παιδείας καί Θρησκευμάτων.

Τό πρῶτο φυλλάδιο

Ἕνα πρῶτο βῆμα εἶναι ἡ ἔκδοση φυλλαδίου, τό ὁποῖο παρουσιάστηκε τήν παρελθοῦσα Τετάρτη 23 Σεπτεμβρίου σέ πρώτη ἔκδοση, καί θά διανεμηθεῖ ἀπό σήμερα. Σύντομα θά ἐκδοθεῖ καί σέ δεύτερη ἔκδοση βελτιωμένη, περιλαμβάνοντας τίς παρατηρήσεις καί τῶν ἄλλων φορέων.

Τά βασικά σημεῖα τοῦ ἐγχειρήματος

Θά ἤθελα κατά τήν ἐπίσημη αὐτή ἡμέρα νά ὑπογραμμίσω μερικά βασικά σημεῖα τῆς λειτουργίας τοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας.

α) Τό πλαίσιο τῆς λειτουργίας του εἶναι κυρίως ποιμαντικό. Γι᾽ αὐτό καί ἐπιμένουμε στόν ὅρο «Προσκυνηματικές Περιηγήσεις» καί ὄχι στόν ὅρο «Θρησκευτικός τουρισμός» ἤ κάτι ἄλλο.

Μέ τό Γραφεῖο καί τήν ὅλη θεωρητική του ὑπόσταση θέλουμε νά ὑπηρετήσουμε πρῶτα τό Ποίμνιο τῆς Μητροπόλεώς μας, μέ τήν πνευματική ὠφέλεια πού θά ἔχουν ὅσοι ἀσχοληθοῦν μέ τό ἐγχείρημα αὐτό, καί μέ τόν πολιτισμικό προσανατολισμό καί καλλιέργεια.

Ἤδη συγκροτήθηκε μιά μικρή ὁμάδα «Ἀρχοντάρηδων», δηλαδή Κληρικῶν καί κάποιων λαϊκῶν, οἱ ὁποῖοι θά καταρτισθοῦν μέσα στό ἔτος γιά νά ἐξυπηρετοῦν τούς προσκυνητές. Θά καταρτισθοῦν θεολογικά κυρίως, καί θά λάβουν καί στοιχεῖα ἱστορικά καί καλλιτεχνικά.

β) Τό Γραφεῖο αὐτό ἀποτελεῖ μέρος τοῦ συνολικοῦ ὁράματος. Δέν εἶναι τό ὅλον, ἀλλά μέρος τοῦ ὅλου.

Τό ὅλον ὅραμα εἶναι ἡ Βυζαντινή Καστοριά. Μιά σύγχρονη πόλη μέ ρίζες στό θαῦμα τοῦ Ἑλληνορθοδόξου κόσμου. Ὅπου οἱ κάτοικοι θά βιώνουν τήν ζωντανή παράδοση καί θά τήν προσφέρουν στούς προσκυνητές, ὅπως οἱ ἀρχοντάρηδες στούς προσκυνητές τῶν Ἱερῶν Μονῶν.

γ) Ὁ ρόλος του εἶναι συντονιστικός, στά πλαίσια τῆς Ποιμαντικῆς.

Θά ἔχει ἔργο νά ἐνημερώνει καί νά κατευθύνει τούς προσκυνητές πρός τά Μνημεῖα, πρός τίς Ὑπηρεσίες, πρός ἄλλους φορεῖς.

δ) Ὁ τρόπος ἐργασίας του εἶναι συνεργατικός. Θά συνεργάζεται μέ τούς φορεῖς καί τούς ἰδιῶτες. Δέν ἔχει οὔτε κερδοσκοπικό οὔτε ἀνταγωνιστικό ρόλο.

π.χ. Παραπέμπει στό Βυζαντινό Μουσεῖο, στά Πρακτορεῖα, στά Ξενοδοχεῖα, στούς ἰδιῶτες ξεναγούς κλπ.

Συγχρόνως, ζητᾶμε καί θά χρησιμοποιήσουμε καί θά προβάλλουμε τίς ἤδη ὑπάρχουσες πολύ ἐνδιαφέρουσες ἐργασίες πάνω στό θέμα αὐτό. Ἐργασίες τοπικῆς αὐτοδιοίκησης, φορέων, ἀτόμων.

ε) Οἱ πυλῶνες ἐργασίες του: Ἀνάδειξη. Προβολή. Πρόσβαση. Στελέχωση.

Ἡ ἀνάδειξη γίνεται ἤδη ἀπό τό Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ διά τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων Καστοριᾶς, πού ἐπιτελεῖ ἕνα μεγάλο ἔργο. Ἐμεῖς θά ὑποδεικνύουμε ἀνάγκες καί θά προσπαθοῦμε νά εὑρίσκουμε κονδήλια γιά τίς λεπτομερέστερες ἐργασίες, πού ὅμως πολλές φορές διασώζουν τά Μνημεῖα. π.χ. γιά ἐπισκευή στέγης Ναοῦ, γιά ἁρμολόγηση κλπ.

Ἡ προβολή θά γίνεται ἀπό τό Γραφεῖο μας, ἀλλά καί ἀπό τήν Τοπική Αὐτοδιοίκηση, τό Ὑπουργεῖο Τουρισμοῦ, τούς Τοπικούς Φορεῖς, τά Τοπικά Μέσα Ἐνημέρωσης. Καί, βεβαίως, ἀπό τίς ἐντυπώσεις τῶν προσκυνητῶν, ἐφόσον εἶναι καλές.

Ἡ πρόσβαση εἶναι ἁρμοδιότητα τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοίκησης, χωρίς νά ἀποκλείεται ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία.

Ἡ στελέχωση εἶναι ἕνα σύνθετο πρόβλημα: προσόντα, προϋποθέσεις, ἐποπτεία, χρηματοδότηση.

Ἡ οὐσία καί ἡ πρόκληση γιά τήν Τοπική Κοινωνία καί γιά τήν Πολιτεία εἶναι: Ἀπό τούς 4.000 νέους πού φεύγουν γιά σεζόν κάθε χρόνο, δέν μποροῦμε νά κρατήσουμε 5 ἤ 10 γιά νά διατηροῦν ἀνοικτά τά Μνημεῖα;

στ) Ὁ τρόπος ἐργασίας ἀκολουθεῖ τήν μέθοδο κάθε πραγματιστικῆς ἐργασίας: Θεωρία – πείραμα – ἐπαλήθευση – ἐπανατροφοδότηση.

Δηλαδή:

Ἔχουμε μιά θεωρητική σύλληψη τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος.
Κάνουμε προσπάθεια νά ἐφαρμόσουμε τήν θεωρία μας αὐτή.
Θά παρατηροῦμε καί θά μετροῦμε τά ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν μας.
Θά ἀναφέρονται, τόσο ἡ πρόοδος ὅσο καί τά ἐμπόδια.
Θά δημοσιοποιοῦνται τά στοιχεῖα αὐτά.
Θά ἐπανερχόμαστε μέ διορθωτικές κινήσεις καί νέες προτάσεις.

ζ) Ἀπό τήν ἐργασία τοῦ Γραφείου θά προκύψουν, θά ἀναδειχθοῦν διάφορα ζητήματα, πού θά ζητήσουν ἐπίλυση. Π.χ. ἡ πρόσβαση στήν παλιά πόλη καί στά Μνημεῖα, ἡ ἀνάγκη στελέχωσης τῶν Μνημείων, ἡ ἐξυπηρέτηση τῶν προσκυνητῶν, ἡ καθαριότητα τοῦ περιβάλλοντος χώρου, ἡ ὑγιεινή τῶν ἐπισκεπτῶν κλπ.

η) Ἡ ἐργασία τοῦ Γραφείου θά κινητοποιήσει δυνάμεις καί δυνατότητες.

Τό ἀντικείμενο εἶναι πραγματικό καί μεγάλο. Αὐτό θά κινητοποιήσει δημιουργικές δυνάμεις τῆς κοινωνίας μας, θέλω νά πιστεύω.

Ἤδη ἦρθαν σέ ἐπικοινωνία μαζί μας ἰδιῶτες πού βλέπουν τό μέλλον αὐτοῦ τοῦ ἐγχειρήματος καί μᾶς πρότειταν πολύ ἐνδιαφέρουσες καί ὠφέλιμες γιά τόν τόπο πραγματοποιήσιμες ἰδέες.

θ) Χαίρομαι νά ὁραματίζομαι τήν Καστοριά ὡς Μικρά Μετέωρα, ἤ ἄν θέλετε, ὡς Βυζαντινή Ἀρχόντισσα. Γι᾽ αὐτό καί δώσαμε αὐτόν τόν τίτλο στό Γραφεῖο μας: Βυζαντινή Καστοριά.

ι) Τό Γραφεῖο μας θά ἔχει καί ἕναν ἐκπαιδευτικό ρόλο, ἀφοῦ θά συντονίσει τό Πανελλήνιο Ἐκπαιδευτικό πρόγραμμα «Υἱοθεσία Βυζαντινοῦ Ναοῦ», καθώς καί θά διευκολύνει τήν ἐνασχόληση τῶν Μαθητῶν καί Φοιτητῶν μέ τά Ἐκκλησιαστικά Μνημεῖα.

ια) Θά λειτουργήσει συμπληρωματικά μέ τό Κειμηλιαρχεῖο γιά τό ὁποῖο ἐγκρίθηκε ἡ χρηματοδότηση γιά τήν περάτωσή του.

ιβ) Ἡ ἵδρυση καί ἡ λειτουργία τοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καστορίας ἀποτελεῖ ἕνα πείραμα. Ἕνα πείραμα σέ πραγματική βάση καί μέ θεωρητική στήριξη.

Εὔχομαι καί εὐχηθεῖτε νά πετύχει γιά τό καλό τῆς πόλης καί τῆς Ἐπαρχίας μας.

Θά προσπαθήσουμε καί θά ζητήσουμε τήν βοήθειά σας γιά νά πετύχει.

Αὐτά εἶναι τά βασικότερα σημεῖα λειτουργίας τοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων.

Βεβαίως ὑπάρχουν καί πολλά ἄλλα πού θά θελήσετε οἱ ἐνδιαφερόμενοι νά μάθετε. Ὅπως τηλέφωνα, ὡράρια, ἱστοσελίδες κλπ.

Ἐδῶ θά εἶναι ἡ ὑπάλληλος κ. Μαρία Τοτοῦ, ὁ ὑπεύθυνος ἱερέας π. Στέφανος. Ἐδῶ θά εἶναι ἡ Ἱερά Μητρόπολη Καστορίας, ἐδῶ εἶμαι καί ἐγώ ὁ Μητροπολίτης, γιά νά σᾶς ἐνημερώνουμε καί νά σᾶς ἀκοῦμε.

Εὐχαριστίες

Ἀγαπητοί προσκεκλημένοι

Θά ἤθελα νά περατώσω τόν λόγο μου μέ τίς Εὐχαριστίες.

Στήν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας μας, στόν Μακαριώτατο Πρόεδρο κ. Ἱερώνυμο, ὁ ὁποῖος καί ὡς ἀρχαιολόγος ἔχει ἰδιαίτερη εὐαισθησία στό θέμα αὐτό, στό Συνοδικό Γραφεῖο Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων καί στόν παρόντα Πρόεδρό του Σεβ. Μητροπολίτη Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καί Πετρουπόλεως κ. Ἀθηναγόρα, στοῦ ὁποίου τήν συνεργασία προσβλέπουμε.

Στούς Συνεργάτες μου (π. Ἐλευθέριο, π. Στέφανο, π. Παντελεήμονα, τήν κ. Μαρία Τοτοῦ, καί ὅλους τούς Ἱερεῖς καί λαϊκούς πού δήλωσαν πρόθυμοι νά βοηθήσουν στό ἐγχείρημά μας).

Στίς Καστοριανές Οἰκογένειες πού πατροπαραδότως συντηροῦν καί φροντίζουν τούς Ἱερούς Ναούς τῆς Καστοριᾶς.

Στούς συνεργαζόμενους Φορεῖς. Τήν Τοπική Αὐτοδιοίκηση, τήν Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων, τούς Συνδέσμους Ξενοδόχων καί Ταξιδιωτικῶν Πρακτόρων.

Στήν Πολιτεία, μέ τούς Ὑπουργούς καί τίς Ὑπηρεσίες πού μᾶς βοηθοῦν.

Στήν Ἀστυνομία καί τήν Τροχαία, γιά τήν ἐξαιρετική συνεργασία τους.

Εὐχαριστῶ πάνω ἀπ᾽ ὅλα τήν Ἐκκλησία μας, τό εὐσεβές Γένος μας, δημιούργημα τῆς ὁποίας καί τοῦ ὁποίου εἶναι τά ἐκκλησιαστικά Μνημεῖα τῆς Καστοριᾶς.